

**IQLIM O'ZGARISHI VA INSONIYAT**

Jizzax viloyati Sharof Rashidov tumani

3-umumiy o'rta ta'lim maktabining 11-sinf o'quvchisi

Suyunova Xurshida Sherzod qizi

suyunovaxurshida2006@gmail.com

Annotatsiya: Maqolada XXI asrda insoniyat duch kelayotgan eng dolzarb muammolardan biri - global iqlim o'zgarishi, uning sabablari va oqibatlari tahlil etiladi. Iqlim o'zgarishining asosiy sababi inson faoliyati natijasida atmosferaga chiqarilayotgan issiqxona gazlari ekanligi, bu esa tabiiy ofatlar ko'payishi, qishloq xo'jaligiga salbiy ta'siri va sog'liqni saqlash muammolarini keltirib chiqarishi ko'rsatiladi.

Yigirma birinchi asr insoniyat tarixida inqilobiy kashfiyotlar va g'oyat tezkor taraqqiyotlar davri bo'lib, yangi texnologiyalar, globallashuv va rivojlanishning barcha sohalariga keng qamrovli ta'sirini keltirib chiqardi. Biroq, ushbu ulkan yutuqlarning yonida, insoniyatni bezovta qiluvchi va kelajakda o'z taqdirini hal qilish uchun hal qiluvchi choralarni talab etadigan jiddiy muammolar ham paydo bo'ldi. Ushbu muammolarning eng dolzarb va xavflilaridan biri, shubhasiz, global iqlim o'zgarishi hisoblanadi.

Iqlim o'zgarishi — bu insoniyat faoliyati natijasida yuzaga keladigan, Yerning o'rtacha haroratining oshishi, iqlimiy sharoitlarning o'zgarishi va tabiatning o'zgarishi jarayoni. Ushbu jarayonning sababi, asosan, inson tomonidan ishlab chiqarilgan issiqxona gazlari (karbonat angidrid, metan, azot oksidi va boshqalar) ning atmosferaga chiqarilishi hisoblanadi. Ushbu gazlar quyosh nurlarining Yerga kirishiga to'sqinlik qiladi, ammo Yerdan kosmosga chiqayotgan issiqlik nurini ushlab qoladi, bu esa Yerning o'rtacha haroratini oshiradi.

Iqlim o'zgarishining oqibatlari



Global iqlim o'zgarishiga yo'l qo'yishning oqibatlarida juda jiddiy va xavflidir. Ushbu oqibatlar nafaqat ekologik muammolarni, balki iqtisodiy, ijtimoiy, siyosiy va harbiy to'qnashuvlarni keltirib chiqaradi.

1. Tabiiy ofatlarning ko'payishi

Iqlim o'zgarishi tabiiy ofatlarning soni va intensivligini oshiradi. Bu oqibatda ko'plab mamlakatlarda qurg'oqchilik, toshqinlar, kuchli bo'ronlar, yong'inlar, tuproq eroziyasi, cho'llashuv, muzliklarning erishi va dengiz sathi ko'tarilishi kuzatiladi.

2. Qishloq xo'jaligiga salbiy ta'siri

Iqlim sharoitlarining o'zgarishi qishloq xo'jaligi mahsulotlarining yetishtirish imkoniyatlarini cheklaydi. Bu esa oziq-ovqat xavfsizligiga tahdid soladi, narxlarning oshishiga olib keladi va oziq-ovqatga bo'lgan raqobatni kuchaytiradi.

3. Sog'liqni saqlash muammolari

Iqlim o'zgarishi insonga zararli ta'sir ko'rsatadigan kasalliklarning tarqalishini osonlashtiradi. Issiqlik to'lqinlari, suv tanqisligi, havo ifloslanishi va boshqa salbiy omillar o'simliklar va hayvonlar orqali tarqaladigan kasalliklarni ko'paytiradi.

4. Iqtisodiy zararlar

Iqlim o'zgarishi iqtisodiy o'sishga salbiy ta'sir qiladi, energiya manbalarining narxlarini oshiradi va ish o'rinlarining kamayishiga olib keladi. Qishloq xo'jaligidagi yo'qotishlar, infrastrukturaga zarar, sug'urta xarajatlarining oshishi iqtisodiyotga sezilarli ta'sir qiladi.

5. Migratsiya va siyosiy beqarorlik

Iqlim o'zgarishi natijasida hayot uchun xavfli bo'lgan hududlardan ko'chish zarurati paydo bo'ladi. Bu esa ko'pchilik mamlakatlarda ijtimoiy va siyosiy beqarorlikni kuchaytiradi, migrantlarga qarshi murosasizlik va irqchilikni kuchaytiradi.

Hal qilish yo'llari

Iqlim o'zgarishi bilan bog'liq masalalarni hal qilish global miqyosda hamkorlikni, innovatsiyalarni, qayta tiklanadigan energiya manbalarini



rivojlantirishni va ekologik muammolarni hal etishga qaratilgan siyosatlarni talab qiladi.

1. Karbonat angidrid chiqarilishini kamaytirish

Iqlim o'zgarishini yengishning eng muhim yo'li karbonat angidrid chiqarilishini kamaytirishdir. Buning uchun qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanish, energiya samaradorligini oshirish, sanoat va transportda emissiyani kamaytirish, o'rmonlarni tiklash va boshqa choralar zarur.

2. Xalqaro hamkorlik

Iqlim o'zgarishi bilan kurashda xalqaro hamkorlik muhim ahamiyatga ega. Davlatlar o'rtasidagi kelishuvlar, iqlim o'zgarishiga qarshi kurashda moliyaviy yordam va texnologiyani almashish, shuningdek, ma'lumotlar va tadqiqotlarni bo'lishish zarur.

3. Innovatsiyalar va texnologiyalar

Iqlim o'zgarishini bartaraf etish uchun innovatsiyalar va yangi texnologiyalarni joriy etish muhimdir. Quyosh, shamol, gidroenergetika va boshqa qayta tiklanadigan energiya manbalarini rivojlantirish, energiya saqlash texnologiyalarini takomillashtirish, karbonat angidridni ushlash va saqlash texnologiyalarini qo'llash muhimdir.

4. Ekologik ma'lumotlilikni oshirish

Iqlim o'zgarishi bilan kurashda ekologik ma'lumotlilikni oshirish muhimdir. Aholining ushbu muammoga oid bilimlari va tushunchalarini oshirish, ekologik muammolarni hal etishda jamoatchilik ishtirokini rag'batlantirish zarur.

5. Siyosiy iroda va qat'iyatlilik

Iqlim o'zgarishi bilan kurashda davlatlarning siyosiy irodasi va qat'iyatliligi muhimdir. Ekologik muammolarni hal qilishga qaratilgan aniq siyosatlarni ishlab chiqish, qonunlar va me'yorlarni qabul qilish, ekologik jihatdan toza texnologiyalarga investitsiyalarni jalb qilish zarur.

Xulosa

Global iqlim o'zgarishi insoniyatni o'zining kelajagi uchun eng jiddiy tahdidlarga duch keltiradi. Bu jarayon faqat ekologik muammolarni emas, balki



iqtisodiy, ijtimoiy va siyosiy inqirozni ham keltirib chiqarishi mumkin. Qurg'oqchilik, toshqinlar va bo'ronlar kabi tabiiy ofatlar kuchayib, oziq-ovqat xavfsizligi va sog'liqni saqlash muammolarini keltirib chiqaradi. Shu bilan birga, iqtisodiy zararlar va ko'chish kabi ijtimoiy muammolar ham yuzaga kelishi mumkin. Iqlim o'zgarishini bartaraf etish uchun biz o'zaro hamkorlikni kuchaytirish, innovatsiyalarni rivojlantirish va qayta tiklanadigan energiya manbalarini joriy etish kerak. Karbonat angidrid chiqarilishini kamaytirish, energiya samaradorligini oshirish va ekologik ma'lumotlilikni kuchaytirish muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, davlatlarning siyosiy irodasi va qat'iyatliliigi ham muhim omil hisoblanadi. Iqlim o'zgarishini yengish uchun insonlar birlashib, kelajak avlodlar uchun yaxshiroq dunyo yaratishga harakat qilishlari kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. “The Uninhabitable Earth” by David Wallace-Wells — iqlim o'zgarishining global inqirozi va insoniyatga ta'siri haqida.
2. “This Changes Everything” by Naomi Klein — iqtisodiy va siyosiy nuqtai nazardan iqlim o'zgarishi.
3. “Climate Change: What Everyone Needs to Know” by Joseph Romm — iqlim o'zgarishi va uning asoslari haqida aniq tushuntirishlar.